

SİRKÜ : 2006/08
**Konu : Ücret Tahakkuku, Fazla Mesai,
Serbest Zaman ve Denkleştirme
Uygulamalarının Bordrodan İzlenmesi**

KAYSERİ
09.03.2006

Muhasebe Müdürlüğü'ne

213 Sayılı Vergi Usul Kanununun 238. maddesi uyarınca işyerinde ücret ödemelerinde düzenlenmesi zorunlu bulunan ücret bordrolarının, birçok işyerinde ödeme çeşitlerinin her biri için ayrı ayrı düzenledikleri görülmektedir. Örneğin aylık ücret ödemeleri için ayrı bordro, fazla mesai ücretleri için ayrı bordro, ikramiye ödemesi söz konusu ise ayrıca ikramiye bordrosu düzenlendiği görülmektedir. Aynı ay içerisinde aynı ücretliye yapılan değişik ödemeler için birden fazla bordro düzenlenmesi bunlardan bilgi edinilmesini, sağlıklı değerlendirmeler ve kontroller yapılmasını zorlaştırdığı gibi yapılan incelemeler sırasında yanlış anlaşılmalara ve değerlendirmelere yol açması nedeniyle sonradan problemler yaşanmasına da sebep olmaktadır. Bu nedenle işyerinin bütün üniteleri ve personelini kapsayacak şekilde her ay için bir icmal bordrosu düzenlenmesi ve bu icmâl bordrosunda;

Ödeme çeşitlerinin her biriyle miktarlarının ayrı sütunlarda gösterilmeleri ve kişi bazında her bir personelin ilgili aya ait maaş, fazla mesaisi, ikramiyesi, sosyal yardım ödeme çeşitleri vb. hakedişleri ile bunların toplamları ve toplam hak edişlerinin vergi ve sigorta primleri, matrah tutarlarının bordrodan izlenebilmesi ve aynı anda görülebilmesi hata ihtimalini azaltacaktır.

10.06.2003 tarihinden bu yana yürürlükte bulunan 4857 sayılı İş Kanunuyla işyerlerinde fazla mesai çalışılmalarına yeni bir yorum getirilmiş ayrıca Kanununun 41. ve 63. maddelerinde yapılan düzenlemelerle çalışma hayatımıza **serbest zaman** ve **denkleştirme** kavramları da kazandırılmış bulunmaktadır. Bu (yeni) çalışma ilişkilerinden **serbest zamanın uygulamasında**; fazla mesai yapan personele talepte bulunmuş olması koşuluyla, yaptığı fazla mesai süresinin % 50 fazlasına tekabül eden bir süre serbest zaman olarak (izin) kullanılmaktadır. **Denkleştirme esasının uygulanmasında ise**; denkleştirme süresi içinde kalmak ve bazı haftalardaki iş günlerinde günlük 11 (on bir) saati de aşmamak koşuluyla personelin 7,5 saatten fazla çalıştırıldığı sürelerin karşılığında, yine bazı haftalardaki iş günlerinde de 7,5 saatten daha az sürelerle çalıştırılması suretiyle fazla ve eksik çalışılan süreler arasında eşitlik / denkleştirme sağlanmakta ve kararlaştırılan süre içindeki haftaların ortalama çalışma süresinin, normal haftalık çalışma süresi olan 45 (kırk beş) saati aşmamasına da özen gösterilmesi gerekmektedir.

Bu uygulamaların yapıldığı aylarda, personel yaptığı fazla çalışmaların karşılığında talep ettiği dönemde serbest zaman kullanacağı için, denkleştirmede ise kararlaştırılan dönem içindeki bazı haftaların iş günlerinde aynı miktarda ama daha az sürelerle çalışacağı için aylık ücretlerini, miktarında hiçbir değişiklik olmaksızın yine aynen almaya devam etmektedir. Dolayısıyla bu yeni kavramların çalışma ilişkilerini düzenlemekte olduğu anlaşılmaktadır. Ancak hemen ilâve etmemizde gerekir ki, bir takım nedenlerle serbest zamanın kararlaştırılan dönemde kullanılamaması, kezâ denkleştirmenin de kararlaştırılan

süre içinde sağlanamaması hallerinde, çalışma süresi yönünden alacaklı olan personele bu sürelerle ait ücretinin ödenmesi de zorunluluk haline gelmektedir.

Aylık ücret bordrosu personelin ilgili aydaki çalışmasını, ücret ve benzeri hak edişlerinin tahakkukunu ve de bu hak edişler toplamından yapılan kesintiler ile diğer detayları gösteren bir belge olduğuna göre, çalışma ilişkilerini düzenleyen serbest zaman ve denkleştirme uygulamalarının bordrolara intikali nasıl olacaktır?. Bu yeni çalışma ilişkilerinin genel esasları, bordrolardan izlenmesi ve ilgili diğer konular üzerindeki çalışmamız ekte sunulmuştur.

Bilgi ve gereği rica olunur.

[Ek 1: Etüd Metni](#)